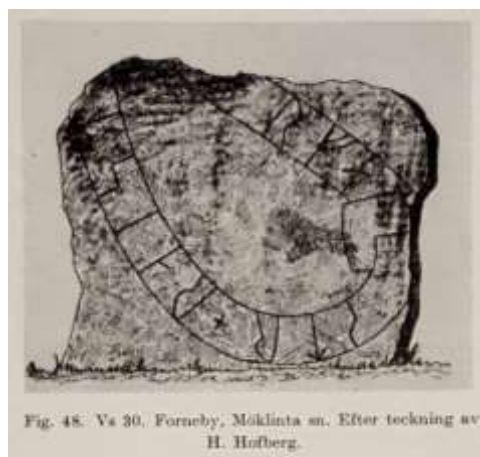

Möklinta, Gammelgården

Idag står runstensfragmentet upp och ner i förhållande till de två nedre bilderna från Sven B F Janssons bok, *Västmanlands runinskrifter*, 1964. Teckningen till höger av Herman Hofberg är från 1873.

RUNSTENSFRAGMENT

Fragmentet omnämns första gången 1667 i "Rannsakning efter antikviteter"

"Vid Fornebyn på åsen finnes ett litet stycke av en gammal runsten med några bokstäver på".

I Herman Hofstens uppgifter från 1873 kan vi läsa:

" På Fornebyåsen sex steg vester om landsvägen står snett emot Erik Gustafssons stugubyggnad en liten runsten av rödaktig sandsten, 2,2 fot hög och 1,4 fot bred. Den låg tills för åtta år sedan i en syllemyr, men återfanns vid en ombyggnad av huset, då han upprestes på åsen. Såsom väl synes utgör den endast en mindre del av en större stenhäll som blivit sönderslagen".

År 1945 inkom en skrivelse till länsantikvarien i Västerås från Möklinta hembygdsförenings ordförande, Augusta Larsson, Hammarbym med ett påpekande om att ett runstensfragment på Fornebyåsen, 50 cm x 75 cm, som stod löst lutad mot en mindre sten, var i behov av översyn.

Detta runstensfragment försvann därefter spårlöst, men påträffades 1967 på en loge i Forneby. Ägaren, Knut Åberg, överlämnade runstensfragmentet till Möklinta Gammelgård där det nu fått en fristad.

Största delen av inskriften är borta. Den del som återstår av runorna är inledningen på texten och där står:

Torfast reste

Fortsättningen får vi kanske aldrig veta

Fornlämning nr 4 och 33
Möklinta socken

Möklinta hembygdsförening

KUNGLIGA VITTERHETS HISTORIE OCH ANTIKVITETS AKADEMIENS utgåva av kommentarer till
Rannsakningar efter antikviteter 1667-1674.

Redaktion Ingemar Olsson, Nils-Gustaf Stahre och Carl Ivar Ståhle.
Almqvist & Wiksell 1960.

Delar av s 123-124 och 137:

Möklintta Sochn.

26: Widh Fornby byen på åhsen finness et lijtet stycke af een gammal Runsteen medh några bookstafwer på men mehra om samma Steen weeth eller finness ingen underrättellsse, uthan widh samma Steen på åhsen finnes små plattzer medh Steen anlagde och något lijtet förhögde 110 till anseende som skulle i gamla tijderne warit graaffplattzer.

MÖKLINTA socken 1667.

F 1 9: 1, s. 291-292. 1 foliobladd skrivet av en hand; på verso- sidan adress: *Them Högh Ährewördige Herren och Faderen, D. Oloff Laurelio, Westerås Stifftz förnämblige Biskop. komme* (sista bokstaven osäker) *till egen hand. thetta. Ödmiukeligen.* [Sigill] På samma sida med annan hand: *P Petri jn Möklinta om monumenter.* Ulf Christofersson har gjort en marginalanteckning på rectosidan.

Salutem, Reverentiam. Submissionem et obseqvia

Högh Ährewördige Herre.

E. Högh-Ahrewördighet, Nu för thenna gången, haffwer iagh vthi all Underdånighet inthet annat att notificera. för vthan thed som vthi E. H. Ahrew. Schriiffwelse nu sidste gången vthaff Clero fordrades: Nempliga, 5 Om monumenterna etc. Så ähr ther på nu för thenna gången pro hac meâ Ecclesia thetta Swarett: Att här i Möklinta finnes inga Sadåna Monumenta heller Runsteenar icke till thed ringesta. Vthan wedh Forneby. på Aåsen. ther haffwer fuller i fordom dagar stått een Ruunesteen Menu i Manna Minne och ther vthöffwer, haffwer icke mera 10

waritt qwart aff honom, än som på bredden $1\frac{1}{2}$ qwarter och på högden
2 qwarter. Meera ähr här inthed till finnandes; För vthan then legendå
om Divo Fabro in Möklinta. aff hwilkens Eleemosinis. Möklinta kyrckia
ähr fordom bygd. Thetta ähr thed iagh vthi all ödmiukhet E Hög Ahre-
15 wördighet här om haffwer till att beratta. Her medh E H Ahet. medh alt
E H Ahtz karkomna Gudj Them Aldrahögste.
29 Majj 1667.

E. H. Ahrewtz T. T.

Petrus Petræus.

Rad 13: Ulf Christofersson har i margen antecknat: *r R.*

Möklintta Sochn.

26: Widh Fornby byen på åhsen finness et ljetet stycke af een gamall
Runsteen medh några bookstafwer på men mehra om samma Steen
weeth eller finness ingen underrättellsse, uthan widh samma Steen på
åhsen finnes små plattzer medh Steen anlagde och något ljetet förhögte 110
till anseende som skulle i gamla tijderne warit graaffplattzer.

opbyggelse.

Att sålunda wara efter order om gamla Antiquiteter noga undersökt 120
och ransakat men ey flere fundne Attesterer.

Gustaff Jönson

Manu propria

Ur Sven B F Janssons bok, *Västmanlands runinskrifter*, Almqvist & Wiksell 1964:

30. Forneby, Möklinta sn. Nu på Gammelgården.

Pl. 19.

Litteratur: L 1015. Ransakningarna 1667 och 1682(?) (tryckt i VFÅ 17, 1928, s. 14 och s. 28 samt i Ransakningar efter antikviteter, bd 1, h. 1, 1960, s. 123 f., s. 137); O. Grau, *Beskrifning Öfver Wästmanland* (1754), s. 575 f. (nytrycken 1904, s. 449 och s. 424 f.); E. Tuneld, *Geografi öfver Konungariket Sverige*, 8. uppl. (1828), s. 243; W. Tham, *Beskrifning öfver Sveriges Rike* 1: 2 (1849), s. 106; *Försök till Antiquarisk-Topografisk Beskrifning öfver Siende, Norrbo och Öfver-Tjurbo härader 1850* (ATA), s. 53; R. Dybeck, *Antiquarisk berättelse för år 1868* (ATA); H. Hofberg, *Westmanlands Fornlemningar och Minnesmärken* 4 (1873), s. 289 f. (ATA; tryckt i VFÅ 7, 1912, s. 109); *Vestmanlands läns kalender 1881*, s. 350; L. Ersson, *Fornminnen inom Wästmanland*, s. 6 (ATA); E. Brate, *Anteckningar 1898* (ATA); S. Drakenberg, *Wästmanlands Fornminnesförening 1861-1936* (i: VFÅ 24, 1936) s. 11; R. Sandegren och B. Askund, *Beskrivning till kartbladet »Möklinta»* (1946), s. 101.

Äldre avbildningar: Hofberg, teckning i a. a. (återgiven i VFÅ 7); Brate, foto 1898 (ATA).

Runstensfragmentet förvaras numera på Möklinta Gammelgård. Till denna plats fördes det år 1955. Vid inventeringen 1947 låg det på Fornbyåsen, 40 m S om mangårdsbyggnaden i Bengtssons gård i Fornby, 3 m VNV om den nuvarande vägen. På denna stenens tidigare plats, som är utmärkt på Geologiska kartbladet »Möklinta», har ett gravfält funnits.

I *Ransakningarna* finnas följande uppgifter, lämnade den 29 maj 1667 av kyrkoherden Petrus Petrus: Så ähr ther på nu för thenna gången pro hac mea Ecclesia thetta Swarett: Att här i Möklinta finnes inga sådana Monumenta heller Runsteenar icke till thed ringesta. Vthan wedh Forneby. på Åsen. ther haffwer

fuller i fordom dagar stått een Ruunsteen Menu [- men nu] i Manna Minne och ther vthöffwer, haffwer icke mera waritt qwart aff honom, än som på bredden 1½ qwarter och på högden 2 qvarter. Meera ähr här inthet till finnandes.» I en av befallningsmannen Gustaff Jönsson undertecknad, odaterad »ransaknings» heter det: »Widh Fornby byen på åsen finness et litjet stycke af een gamall Runsteen medh några bookstafwer på men mehra om samma Steen weeth eller finness ingen underrättelsse, uthan widh samma Steen på åsen finnes små plattzer medh Steen anlagde och något litjet förhöjde till anseende som skulle i gamla tiderne warit graaffplattzer.» — Grau: »En Runsten finnes wid Forneby byn här i socknen, som dock nu är i trenne delar sönderslagen. [Af denna Runsten i Fornebyn, står et litet stycke, til ¾ aln qvadrat wid pass, oprest mitt i byn, wäster om stora landswägen: Des Runor äro desse, RFAJJ RIRISL: de öfrige twänne delar finnas nu ej igen: Pilar: äro här i åsen fundne i krukor.]»

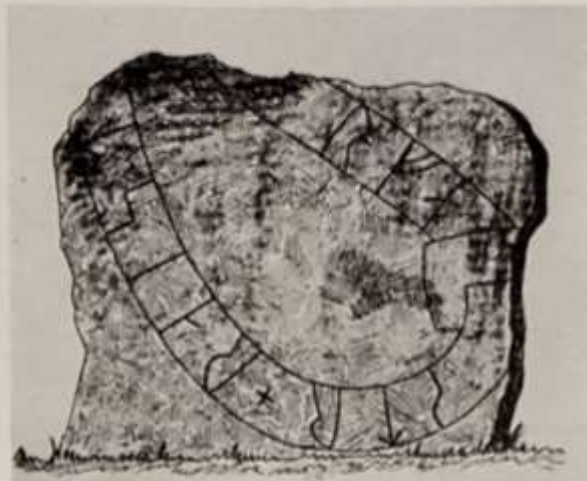

Fig. 48. Vs 30. Forneby, Möklinta sn. Efter teckning av H. Hofberg.

I sin reseberättelse för år 1868 skriver Dybeck: »Den i Graus Beskrifning om Westmanland ... nämnde, sönderslagne runstenen vid Fornby har jag alldrig sett. Icke eller nu hade någon kännedom om honom.» Fem år senare undersökte H. Hofberg runstensfragmentet, som då åter hade kommit i dagen. Hofberg skriver: »På Fornebyåsen, sex steg vester om landswägen, står snedt emot Erik Gustafssons stugubyggning en liten runsten af rödaktig sandsten 1,2 fot hög och 1,4 fot bred. Den låg tills för åtta år sen i en syllmur; men återfans vid ombyggnad af huset, då han upprestes på åsen. Såsom väl synes utgör den endast en mindre del af en större runhäll, som blifvit sönderslagen.»

Brate påpekar (1898), att Vs 30 efter Hofbergs besök synes sännu en gång hafva kommit under jord och blifvit uppräfd, enär för en tre år sedan en tidningsnotis från Fornby omtalade fyndet af en runsten, hvilken blott kunnat vara detta fragment, då ingen hade sig något bekant om någon annan runsten i Fornby. Fragmentet ligger nu på åsen, antagligen på ungefär samma ställe, där det varit rest efter att hafva uttagits ur syllmuren.¹ I beskrivningen till Geologiska kartbladet »Möklinta» (1944) meddelas slutligen: »Runstensfragment av röd dalasandsten, ligger löst uppe på åsen vid Forneby.»

Röd sandsten. Mått: 65 × 41 × 12 cm. Det stycke, som har bevarats av runstenen, utgör dess nedre vänstra del, innehållande inskriftens början. Ristningen är i stort sett tydlig.

Inskrift:

... - rfastr + raist ...

Dorfastr(?) raist ...

Torfast(?) reste ...

Till läsningen: Av runan 1 återstår endast nedre hälften av en huvudstav. 4 a har, liksom 9 a, ensidig bistav. Sk efter 7 r består av ett litet kors. 12 t har förlorat högra bistaven. — Brate observerade icke 1898 den skadade första runan; eljest överensstämmer hans läsning med den ovan anförda.

Runföljden 1-7 innehåller ett personnamn. Detta har med all sannolikhet varit det i runinskrifterna vanliga mansnamnet *Dorfastr*. Det är emellertid icke helt uteslutet, att där kan ha stått t. ex. *Ar(n)fastr* eller *Gwinfastr*.

¹ Avsnittet inom [] står att läsa i »Rättelser och Tilökningar».

Vs 30. Forneby, Möklinta sn.
Nu på Gammelgården